

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempej za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Slovenskim rodoljubom!

Zopet smo se odločili osnovati novo napravo, iz katere se ima razlivati med naš zapuščen narod slovenski, narodna zavednost, razsvetlenost, gmotna in dušna krepost.

Napraviti hočemo narodno tiskarnico kot stalno podlago slovenskemu političnemu listu dnevniku, ji pridati litografijo za izdavanje narodnega lista s podobami, pozneje tudi pridružiti narodno in slovansko knjigotržstvo in založništvo slovenskih knjig in knjižic.

V ta namen smo se odločili osnovati društvo narodne tiskarnice na delnice s skupno glavnico od 50.000 gld. na 500 delnic po 100 gld. V ovo ime vabimo vse rodoljube, da se tega novega podvzetja obilno od vseh strani in vseh stanov udeležite, da postane naša naprava občna, vseslovenska in s tim najplodnejša.

Podvzetje je denarno, kivrže vsled navadnih skušenj najmenj svoje gotove obresti, sčasom še dobiček, in po določenih pogojih se bodo delnice tudi lahko prodavale. Toda v prvi vrsti je podvzetje posebno tudi narodno.

Vsak rodoljub je opazil, kaka neovrgljiva potreba je večji političen časnik. Dozdaj so se zares k sreči našli slovenski rodoljubi, ki so iz radodarnosti in iz posebnega rodoljubnega požrtvovanja na svetlo spravljali politične liste. Al, premislite, na kaki premakljivi podlagi so stala taka podvzetja, in danes ko nas politična potreba sili ustanoviti slovenski politični dnevnik, komu smemo dostojno žrtvo naložiti, komu drugemu nego celemu narodu slovenskemu, ki ga predstavljajo odličniki vseh stanov in vseh krajev, koder biva zdramljen narod slovenski?

Premislite, da je naš narod slovenski edini, ki med vsemi omikanimi narodi enakega in menjšega števila, dozdaj še nima političnega dnevnika, ki je dandenes, ko je politično življenje razširjeno v vse kroge, živa potreba, če se hočemo kedaj znebiti tujih nam sovražnih in škodljivih listov, ki

smo jih dozdaj z nevoljo prebirali in plačevali ne imajoči domačega dnevnika.

V tej novi napravi narodne tiskarnice na delnice si osnujemo z zedinjenimi močmi stalno podlago političnemu dnevniku, ki bode vsestranskemu udeleževanju izraz in glasilo ne samo ene stranke ali enega kraja, ampak vsega naroda in bo tim imenitnejši in odvažniši narodni organ, čim večje bo število in odvažnost vseh delničarjev, ki mu imajo vdelenosti življenje.

Kajti vsi delničarji skupaj odločijo, ne samo kedaj se dozdajni „Slovenski Narod“ spremeni v dnevnik in kde ima izhajati, oziroma ali se naj narodna tiskarnica na delnice v narodno središče v Ljubljano postavi, ampak dajo z volitvijo tiskarniškega oskrbnitstva tudi političnemu listu pravec in dušo ter so s svojo odličnostjo ob enem poročstvo njegove zmernosti in odločnosti, pravičnosti in poštenosti. Zato je dostojno, da je v tem podvzetju reprezentirano kolikor mogoče slovensko razumnštvo in premoženje.

Poleg političnega dnevnika se je pokazala enaka potreba ilustriranega lista, lista s podobami, ki z malimi črtami vidno in tipavno narisa, resnobne in šalive nazore življenja in uspešnejše, nego to zamorejo dolgi tiskani članki. Taki listi so najbolj priljubljeni in ljudstvo hote ne hote grabi po tujih okužencih, dokler nima domačih. Učile so skušnje enakih podvzetij, da se tak list vsaj s časom tudi sam plača in še dobiček daje, al imeti mora dovolj varne podlage, brez katere ni zaupanja niti stalnega uspeha. Zato prida naše društvo tiskarnici litografijo za ilustriran list in vzeme oskrbovanje tudi takega lista samo v roke.

Skoro enake važnosti se nam zdi narodno in slovansko knjigotržstvo. Komu je neznano, da je slovansko slovstvo pri nas Slovencih z večine terra incognita, neznano polje. Pa še one knjige, ki jih kdo kupiti in brati želi, se dobijo v Lipskem in v vsakem drugem nemškem mestu pred, nego na Slovenskem. Želja po slovanskih knjigah drugih slovanskih narečij pa je dandenes tim večja, čim večja je vzajemnost slovanska in vzbujenost sloven-

ska. Pa še celo domačih slovenskih in najbližjih in navadnih hrvatskih in srbskih knjig mnogo-krat zastonj iščemo po slovenskih mestih. Tako pa naša mladina in starina strada slovanskega naučenja ker pogreša slovanskih knjig, ne gléde na to, koliko nepotrebnih stroškov se meče v roke tujcem in nam sovražnim posrednikom knjigotržcem za take in enake knjige.

Vsem tem nedostatom pride novo društvo v okom. Smemo ga torej, kedar se njegovo delovanje začne, ponosno z vsemi drugimi največimi enakimi narodnimi napravami staviti v eno vrsto. Potreba je živa, hasek za naš narod jasen, polje pa tako nepristransko, tako čisto narodno, da se na njem brez spodbikleja srečajo vsi stanovi, vse stranke. Zato ne odlašajte, rodoljubi! pristopiti ampak podvizajmo se, da rodoljubnemu podvzetju z nadštevilnim vpisom odpremo še širši delokrog. Čem večje je nasprotstvo naši narodnosti, tim pogumnejša, složnejša in obširnejša naj bo borba naša za našo pravico in svobodo, za našo boljšo prihodnost. Oklenimo se zdravega plodonosnega novega početja, kažimo svojo moč, svojo navduševnost in svoje požrtvovalnost za mili dom in narod naš slovenski. Ne dajmo se potlačiti, živela Slovenija!

Začasni odbor

akeijonarnega društva narodne tiskarnice in „Slov. Naroda“ v Ljubljani. *)

Tiskarstvo.

Ni treba izobraženim možem obširno razlagati da sta dan denašnji tiskana beseda in tiskarstvo postala neizmerna sila.

Slovenci čutimo in vidimo koliko je nam tisk k političnemu napredku in — reči smemo — tudi k materialni koristi pomogel. Med tem ko so se mogli (da rabimo primer slavnega Palackega o Čehih) pred 20 leti vsi slovenski rodoljubi v eno sobano zbrati in reči: „ako se strop pogrezne,

*) Vpisuje se v Ljubljani pri gospodu Grasselli-ju in v tiskarnici gospoda Skaza-ta in drugih v Mariboru.

Listek.

Rus Mihael Petrovič Pogodin.

(Konec.)

„Psovsko kroniko“, „Zapisnik litavskega poslanstva pod vlado Sigismunda Augusta“. Nabral je sam mnogo historičnega in literarnega gradiva, mnogo se mu ga je tudi pošiljalo in da bi tudi občinstvo kaj imelo od tega gradiva, utemeli Pogodin časnik „Moskvitjanin“, kateri je bil dolgo eden najbolj cenjenih vednostnih organov Rusije; pa bralcev, ki so bili bolj domače hrane navajeni, je bilo vedno manj, tako da je „Moskvitjanin“ leta 1856 nehati moral. Pogodin je tudi vredoval „Sbornik“ družbe za rusko zgodovino in starinoslovje, za katero je tudi Arzybyževa „zbirko kronik“ izdal. Druga dela Pogodinova so raztrošena v učnih „Spomenicah moskovske univerze“, v „Moskovskih Vedomostih“, v „Sovremenniku“, katerega sta Puškin in Pletnev vredovala, v „časopisu ministerstva za prosvetljenje ljudstva“, v Nadeždinovem „Moskovskem Teloskopu“ itd. Prestavil je Gustava Eversa „Kritične priprave za zgodovino Rusov“ in prvi del Dobrovskega: Institutiones linguae slo-

venicae veteris dialecti“ (drugi del je prestavil Šerjrev). Pomogel je k prestavi marsikterega dela, posebno imenujemo Eversa „Najstareše rusko pravo“, Hüllmana „Zgodovino bizantinskega trštva“, Šafařika „Slovanske starožitnosti“ itd.

Glavni namen Pogodinov je bil spisati rusko zgodovino, ktera bi bila učenjaku, pa tudi razumnemu kmetu razumljiva in bi ob enem zadostovala tirjatvam sedanje kritike. Za to je popustil službo na univerzi in se podal do baltiškega morja, zibeli ruske države, v Kijev. sedež prvih ruskih knezov, v Sibirijo, dom Mongolov in Tatarov, iskat virov za svoje veliko delo. Neka huda bolezen in smrt žene so ga nekoliko časa zadrževale; da ni nadaljeval svojega potovanja. Pa kmalo ga zopet najdemo na potu in sedaj v zahodno Evropo. Že poprej je bil na Nemškem, v Angliji, Franciji, Italiji, je poslušal v Berlinu predavanja Ranke-ja, Bückh-a, Ritter-ja, Savigny-a, preiskaval v Kopenhagun s tamošnjimi učenjaki skandinavske starine in rezultat svojih študij popisal v delu: „God v'čuzih stranah.“ L. 1846 se pelja po morji v Stetin in potuje čez Teplice in Marienbad do Donave in po nji dalje do jugoslovanskih narodov, ktere je hotel na lastni zemlji opazovati. V Pešti se snide s Ko-

lárjem, živi v Karlovcu več dni pri patriarhu Rajčiču in se seznani v Belemgradu z glavami srbskega gibanja, Simićem, Vučićem, Petrončevićem, Garašaninom. Znanstvo s temi možmi obnovi leta 1849. Tedaj je hotel stan avstrijskih Slovanov po revoluciji spoznati in objavil je svoje opazke v „političnih listih.“ L. 1856 potuje čez Ems, Ostende, Stuttgart, Prago, Dunaj in po Donavi do izliva v morje. Pa še natančneje je spoznaval svojo domovino, kjer ni menda kraja, ki bi ga ne bil obiskal, ne samostana, katerega arhiva bi ne bil pregledal. Na vseh svojih potih, ki so trpeli četrto stoletja si je nabral tako neizmerno zbirko ruskih in slovanskih starin, da je ni bilo nikjer enake. Začela se je Pogodinova zbirka o smrti kanclerja Rumjanzova (1826). Tedaj je imel grof Tolstoj precej slovanskih rokopisov in prvotiskov, ktere je država kupila. Rumjanzov in Tolstoj sta vsako starino, ki se jima je prinesla, dobro plačala in tako marljivost nabiralcev zbudila. Ko Rumjanzov umrje in Tolstoj svojo zbirko državi proda, je vsak nabiralec starine Pogodinu ponudil, kateri je ne le sam vse kupil, timveč tudi svojim znancem v drugih mestih naročil, naj mu nabirajo starinske reči. Tako se je nabrala množina starin, da take v pri-

proč je s slovenskimi narodnjaki, imamo denes povsod kjer naš rod prebiva zmagovalne volilne borbe, naša mladina je rodu zvesta, naš prosti narod je politično misliti začel, širijo se med njim v 1000 knjige, časopisi in brošure, ki, če tudi zmerom ne vidimo takoj vspeha, vendar gotovo seme zasade, iz katerega bodo naši potomci sad narodne svobode uživali. In zakaj drugo delamo na narodnem polju, rojaki, ako ne za boljo bodočnost!

In kdo je ta vidni narodni napredek stvoril? Tiskana beseda.

Dan denes so teški časi. Res da smo si priborili že mnogo s tem da smo narodno svest zbudili, da smo svojemu slovenskemu narodu prej pozabljenemu med vsem in celim svetom, zopet ime pridobili, ki se v poštev jemlje povsod, kder se govori o naši državi, povsod kjer „Slovan brate ima“ in kjer sovražnike ima. Ali ravno pomnoženje naše narodne sile nam je pomnožilo tudi protivnike in jih obodril v ljutejši, naporejši boj proti nam.

Treba tedaj, da tudi mi pomnožimo svoje sile, potem je zmaga naša.

Zato pa treba, da si orožje novo organiziramo, da ne ostanemo vedno pri stari taktiki, pri starih nedostalnih pripomočkih, med tem ko vidimo, da naši soborilci, kakor tudi naši protivniki svoje arzenale polnijo in napredujejo. Ravno tako pa treba, da materialnih moči, katerih je nam v našem duševnem boju treba, ne iščemo ne plačujemo pri sebičnih tujcih ali pri domačinih, katerim je naša sveta stvar samo za dobičkarsko porabo, nego v sebi sami iščimo moči, sebi samim dajamo korist in krepkost, ki smo jo dozdamo onim.

Domače in slovanske novosti.

— Prva dva razreda ljubljanske gimnazije in realke sta zdaj vredjena tako, da v 1. razredu gimnazije hodi v slovenski oddelek 56, v nemški 40 učencev, v 2. razredu pa v slovenski 39, v nemški 18; — v realki hodi v slovenski oddelek 1. razreda 43, v nemški pa 67, — v slovenski oddelek 2. razreda 28, v nemški pa 62 učencev. Da te številke ne kažejo prave narodne razmere učencev, je očitno, pošumarilo se je v hitrici marsikaj, pa tudi posililo. Jasnejše bode vse prihodnje leto. Res je pa tudi to, da so se otroci slovenskih starišev, ki v 1. razredu lani so se le malo slovenščine učili, bali letos v 2. razredu stopiti v slovenski oddelek.

— „Novice“ imajo na prvi strani članek „poravnava — odložena“ s črnim obrobkom. Da se vidi kako ljubljanski Slovenci sodijo o najnovejšem položju, ponatisnemo važnejšo drugo polovico. Novice pišejo: V trdnem prepričanju, da poravnava je le odložena, morebiti za kratek čas

vatnem posestvu menda ni bilo. Imela je Pogodina zbirka 2000 rokopisov, 1300 knjig, okoli 5000 izvornih dokumentov, mnogo autografov carske rodovine, pisem imenitnih Rusov, 200 malanih in 600 ulitih svetnikov, 2000 penaz, razno orožje in mnogo drugih starin. Izmed rokopisov jih je bilo nekoliko iz 10., 11. in 12. stoletja, med tiskanimi rečmi so bili najstarejši izdelki ruske, polske in srbske tipografije in celo mnogo beneških knjig, ktere je deloma Pogodin sam kupil ali so mu jih pa poskrbeli Šafařík, Hanka in Vuk Stefanović. Zbirka je imela nad 200 neponarejenih reči (unica) in tisočine prav redkih izdelkov. Nemogoče bi bilo tako zbirko vnovič nabrati in vendar je bila, hranjena v slabi leseni hiši v Moskvi, vedno v nevarnosti. Zraven tega se take zbirke po smrti lastnika navadno razneso in iz teh uzrokov jo Pogodin za 150.000 sreb. rubljev (230.000 gold.) l. 1852 proda državi s pogojem, da jo sme rabiti pri svojih vednostih delih. Zbirko njegovo so razdelili med veliko carsko biblioteko v Petersburgu, med zbirke umotvorov v Eremitaži in v Oračejni Palati v Moskvi. 5000 rubljev je Pogodin odločil za katalog, katerega je sam sestavil.

Razumljivo je, da je Pogodin pri tako ogrom-

odložena, a ne uničena, in mirnega pogleda v prihodnost zahvaljujemo se voditeljem državopravne opozicije na Českem, da so v osodepolni krizi se tako dostojno in trdno držali; zahvaljujemo se pa tudi ministerstvu Hohenwartovemu, da je na težavnem svojem stališču kazalo toliko politično modrost in poštenje. To pa, kar mi mislimo o tej nepričakovani krizi, so misli vseh previdnih in poštenih Avstrijancev. Vzemimo — razun ustavoverskih, sicer pa brezverskih časnikov — katerikoli časnik v roke, povsod odmevajo isti glasovi osupnenja, a nikjer obupanja. V tem smislu miluje Avstrijo ostri ali skozi in skozi resnični članek „Wanderer-a“ pod naslovom: „Die Demission Hohenwarts“, ki ga je vladna „Laibacherica“ ponatisnila v svojem 249. listu. Česki voditelji — pravi — so velikodušno odjenjali od vseh zahtev, ki bi utegnile biti spotika spravi, in vendar žalibog! to ni zadostilo onim, ki nikakor nočejo porazumljenja narodov, — onim, katerim cilj in konec je le dražiti narode in hujskati, da v kalni vodi morejo loviti ribe v svoje mreže. In tako so zahtevali, naj se Čehi z vezanimi rokami vržejo njim v naročje, in to, kar so stanovitno in dosledno trdili 5 let, zdaj njim na ljubo proglasijo za komedijo, za krivico. Otožna osoda — tako je podoba — tlači Avstrijo. Komaj da se začno vremena nekoliko jej jasnit, zakrijejo nebo zopet temni oblaki. Komaj da nitka sprave preprega razdor, raztrga se brž, a ne po izreki narodov, ampak po skrivnostnih zvijačah. Ali ni grozovito sramotenje to, ako se od državopravne opozicije zahteva, naj pravico že naprej izreče za krivico, naj sama sebe spoznava za puntarico proti državni postavi, in naj za pravo spoznava to, kar je v največem nasprotstvu s privoljenjem cesarjevega reskripta? Ko članek potem dokazuje, da si Nemci s tem uporom nič ne pridobijo, marveč še večje sovraštvo drugih narodov na-se valjijo in se sami sebe za železno metljo, ki naj bi svobodo in narodne pravice pometla iz Avstrije, pravi na dalje: ali hočejo oni „Bürgerministri“, ki so tako mršav konec vzeli, s 4 deželnimi zbori, ki so nasprotovali Hohenwartovemu ministerstvu — nasproti 13 drugim, ki stojé na strani njegovej, napolniti državni zbor? Ali ne čuti nemška stranka, da raženj, ki je Hohenwartovo ministerstvo zdaj v pesek vrgel, je tudi proti njej sami obrnjen? — Ko je „Wanderer-jev“ članek potem razložil, da je potem početji svoboda sama v veliki nevarnosti, ako centralizem v Avstriji pod katero koli krinko do vrhunca pripleza, ker ne bi imel druge pomoči nego sabljo in bajonete, pride do tega, da dokaže, da največjo škodo bode trpelo materialno blagostanje države in blagostanje in sreča vsacega posameznega človeka. Že — pravi — so se

nih pripomočkih lahko zdaj dalje izdajal dela o ruski zgodovini. Sad svojih preiskav je svetu izročil pod naslovom: „Izslédovanja, zamečanja i lekci.“ Iz tega dela, ktero obsega 7 zvezkov, omenjamo posebno tu ponovljen in razširjen spis o Nestorjevi „kroniki.“ Pogodin je porabil vse, kar pišejo o Nestorju imenitni zgodovinarji prešnjih časov in dokazal, da je Nestorjeva „kronika“ avtentična in verjetna. S tem delom je preiskava o veljavi Nestorja končana. Löwe ga je prestavil v nemščino. Imeniten je Pogodinov spis „Preiskava o pravdi careviča Alekseja“ v katerem je čast nesrečnega careviča rešil.

Iz vsega vidimo, da je Pogodin učenjak prve vrste, kateri se lahko najslavnejšim preiskovalcem na stran postavi in učeni svet tudi hvaležno priznava delovanje njegovo in po pravici, ker boljših del o ruski zgodovini nemamo, kakor so njegova. L. 1841 je postal prav ud petrograške akademije, l. 1852 državen svetovalec in l. 1848 mu je praška univerza, ko je obhajala svečanost svojega 500letnega obstanka, podelila čast doktorja filozofije. Naj bi živel še „mnogaja leta“ za blagor svojega rodu in celega slovanskega naroda!

narodi potolazili, misleč, da zdaj vendar enkrat pride mir in z njim pokoj in red v njihove kočice; — že se je videlo, da se sopet polnijo prazne državne kase; — že se je ažio srebra, ki je kakor mōra tlačil vsako podvzetje, boljšati začel; — že se je bližal čas, da bode kmet in rokodelc lože dihal in da se bodo mogli začeti davki nižati, — kar se podere hipoma vse upanje na boljši stan! In čemu? — zato, da bi se sopet tisti skobacali na vrhunec, ki so Avstrijo poteptali v blato. — V tem žalostnem pogledu nas vendar ne zapušča trdna nada, da djanska potreba narodov bode zopet zidala most do boljše prihodnosti, katerega je v valovje trešila trma nemško-magjarska. Naposled bo vendar-le obveljal glas narodov in z njim to, kar je njim v prid in kar sami med seboj poravnati hočejo! — Tako se glasi tehtni članek „Wanderer-jev“, ki ga je pisala roka moža, ki stoji v „taboru Avstrije.“ Mi temu glasu ne dodajamo nič drugega nego to: Slovenci! ako je treba, da Vas kličemo k novim volitvam stojite, kakor dozdam, kot en mož z nami, in zmaga bo naša — rešili bodemo sami sebe in Avstrijo!

Dopisi.

Iz Haloz, 2. nov. [Izv. dop.] (Knjige za ljudske učilnice.) Zdi se, ka vendar počina po tenki niti kapljati sloko upanje neke medle ravnopravnosti oziroma na rabo našega jezika, vsaj na Kranjskem se vrši priredba za dvojezične srednje učilnice, a v početnicah t. j. ljudskih učilnicah v isti vojvodini veje mnogo povoljnejša sapa; vse inači je pri nas štirskih Slovencih, za kar koli se oglasimo, odbije se nam sočim v menjšini ker naši inojezični sodeželjani nam ne privoščijo ničesar druga, negolito, da smo jim za žirovno krmo, k čemur se jako prilično dajamo rabiti na narodni ugonob po navodu raznih oblasti. Naši deželni poslanci *) ne morejo v dimnati zbornici graški druga opraviti, nego li ujedati se z zoperniki, glasovanje vsikdar ugaja večini nemški, na našo korist nikdar. Nemci i. nemškutarji delajo le na pogubo našega jezika; deželno učilniško svetništvo pa nima našinca med svetovalci, dva izrečena nemškutarja se toliko brinita za nas in blagost našega naroda, za naš umni razvoj obetajoči srečnejše dneve, kolikor Andrassy za zjedinenje vseh Slovencev v združeno Slovensko. Visoko c. k. popečiteljstvo pa menda dosle ni moglo ali ni utegnolo prebroditi na drobno razmer ljudskih učilnic na slovenskem Štorskem; in učiteljstvo samo se je na shodih neugodno izjavilo zastran primernih učnih knjig. Le po takih predhodkih moremo si razklasti neprijetno prikazen, ka so iz c. k. založbe šolskih knjig „podarjene knjige“ ubogim učencem poslane zvečine neprimerne našim učilnicam, vsaj pogubne mogočemu napredku in razvitku rahle mladezni. Te knjige nosijo v svojih nedrah povse drugi smer, negoli omikati slovenske otročiče za umne gospodarje, častne Slovence, pametne državljane, kan jim je pridlavati nedolžne Slovenčke za lahko rabljivo tvarino na ojačanje in širjenje nemškega življa, na sramotno ponižanje in velikansko krivico naši narodnosti, na posmeh in posprd 19. §. državnih osnovnih zakonov, ktere isto ustavoverstvo toliko strastno ljubčka in boža, a nam itak ne pripusti, kar nas po njih ide. Stvarniki navedene točke tolčejo same sebe pestjo po očeh, cesarjev podpis stavljajo na laž, inači ne bi se dalo niti misliti. kako se darujo slovenski dečici čisto nemške knjige: „Erstes Rechenbuch“, „Drittes Rechenbuch“, „Slovensko-nemški abecednik“ slovenski samič do 42. strani, potle pa pomešana brozga in soršica moreča duhin um bistrim inači učencem; „Prva nemška slovnica“, „Druga nemška slovnica“ 1871 l., dve prav

*) G. Hermana kot odbranca slovenske okelice ptujske in deželnega odbornika resno opominamo, naj nam brže bolje oskrbi slovenske tiskarnice: „Naznanilni razkaz“ okrajni pristojnosti in premoženjskih razmerah oskrbevancev po bolnišnih, da nam ne bode treba vaakokrat na novo črtati in prevajati. Pis.

trebušasto breji kugi na otrovanje nežnega slovenskega naraščaja. To vam je blagoslov namenjen vsele vernim Slovencem prihajajoč in valeč se iz Dunaja. To je menda vse na večjo slavo tolikokrat zagotavljane papirnate a ne narodne ravnopravnosti. Postavimo na razjasnilo krivičnosti opreko: kaj bi rekli naši nemški sovojšodinci, ako bi se prikrojile na nemških tleh nemškim učencem kot učilniške knjige: Nemško-slovenski abecednik imajoči samo 41 strani nemškega čitala, na 42. pa bi se počela pretepati slovenščina; prva slovenska slovnica, druga slovenska slovnica; prva računica, druga, tretja računica samo v slovenskem jeziku, pisna knjižica slovenska, vsi dopisi od deželnega in okrajnega šolskega svetovalestva v slovenščini, itd.? Kaj druga, nego li to: norec, kdor je to izmislil in naredil, in že drugi den bi se g. učitelj najbrže praznim klopem naklonil. Česar ne želiš, da ti drug stori, ne čini drugemu. Ta pojav bi iskreno priporočili na pretres učiteljskim shodom, ako bi učiteljem našim res mar bilo za pravo omiko in umen napredek, in ako bi bili narodni možje. Kar je ves umen svet, vse pametno vzgajalstvo že davno zavrlo in obsodilo kot neumnost, s tem še izdaj odnarodniki nas pitajo na slovenskem Štírskem v ustavni dobi, da nas silama narodno ugonobe. Naloga naša bodi iz strupnih rok iztrgati učence slovenske, inaiči pomagamo morilni nož rivati narodu v srce.

Slovenski poslanci! zaupniki naši! zložite o tem spomenico, ter jo predložite dotičnemu mestu, naj bo vendar nekda konec nečloveškemu in protinaravnemu nasilju.

R. B.

Od gornje Savine. 31. okt. [Izv. dop.] Zadnjega julija t. l. je v poslopje Marije Prislan-ove v Rečiškem trgu strela udarila, in sta ji en kozolec in ena pristava pogorela. Zavarovana so bila ta poslopja za 300 gld. pri Graški „vzajemni zavarovalnici.“ Poškodovana posestnica se je pri dotičnem agentu v Gornjemgradu zaradi izplače zavarovalnine oglasila, kateri je v nekih dnevih v Rečico škodo precenit prišel. Pa tudi občinski ured Rečiški je moral, kakor dotična pravila predpisujejo, škodo ceniti, in je, ker se pri tukajšnjih občinah večidel slovenski uraduje, zapisnik v slovenskem jeziku naredil. Ta slovenski zapisnik je pa ravnateljstvu omenjene zavarovalnice v Gradcu tako presedal, da ga je brž agentu s tem ukazom nazaj poslal, naj od občine tirja, da zapisnik tudi v nemškem jeziku predloži. Se ve da občinski ured temu ni ustregel, temveč je odgovoril, da je pri občinskem uredu uradni jezik samo slovenski, in da župan nema niti pravice v domačem jeziku narejene zapisnike v tuje predstavljati. Kaj se je potem s pismi zgodilo, nam ni znano, to pa vemo, da poškodovana posestnica še do denšnjega dne zavarovalnine izplačane dobila ni.

Vidi se, da nemško ravnateljstvo graške vzajemne zavarovalnice iz golega sovraštva proti Slovanstvu izplačo zavarovalnine že četrt leta zadržava.

In pri takem, Slovanstvu sovražnem društvu bi se Slovenci še dalje časa udeleževali? Čas je, da bi se na Slovenskem brž ko brž domača zavarovalnica ustanovila.

Za zdaj pa slovenski posestniki pristopajte k zavarovalnici „Slavija“ kar se prav lahko zgodi, ker so agenti za to zavarovalnico že v vseh okrajih postavljeni.

Iz Ipave, 30. okt. [Izv. dop.] Naši „vitezi zmešanih možgan“ kakor jih je dopisnik v „Slov. Nar.“ že imenoval, nameravajo napraviti „Casino“ in kakor se čuje so že dali pravila v potrjenje. Med nje spadajo kakor dostim, posebno pa Vipavcem vsem znano privrženci Dr. Spazzapan-ovi, c. k. škrijci iz davkarije in nekatere druge ničle. Ti slavni renegati si prizadevajo „Sokola“ na vse kriptje črniti, kakor šploh pri nemčurjih tudi njim ni nobena laž predebela, če je mogoče v to porabiti. In, njih prigovarjanje od „Sokola“ odstopiti, se hvala Bogu že res pozna: že je iztrebljeno nekoliko ljulike zaradi katerih nekteri od-

lični možaki k društvu pristopiti niso hoteli in se je od tega časa število udov že zdaj do 67 naraslo; že se pozna pri veselica da je sobana čedalje bolj polna, kar ni teh pašev zraven; že vidimo pošteno kmečko dekle se med gospodičami in gospami sukati, kar jim pred nek „vitez“ še v sobano ni pustil, češ! so „prevardnar“ dasiravno od naj odličnih in premožnih posestnikov; in že smo kmetje v irhastih hlačah med njimi doma. — Nikakor se ne morem zlagati z mislim g. Tomažiča, kateri je pri predzadnji veselici v svojem govoru za škodo imenoval da so omenjeni gospodje iz čitalnice izstopili. Ni li boljši da jih več med nami ni? Ni se li mogel človek pred, po vseh kotih pred ozreti ko je besedo iz srca govoril, da kje kak predivar v njem ne čepi in ga sliši? Močno in na krepkih nogah stoji društvo le tedaj, kjer vlada edinstvo in sloga, kjer so nje udje enega duha, nikakor pa če je razpor med njimi. Zatorej srečno pot „Casinarji!“ iz uradnije v „Casino“ in iz „Casine“ v uradnijo, na kmete ne! Poskusite kako veselico? Prerok nisem vendar za gotovo vem, da če sedem tednov povabila razpošiljate, sedem mescev pustite po trgu in okolici plakate pribijati, vse kraljeve nemčurje skup pripeljete, in ko zraven še sam očka župan vipavski svoje ovčice vkup sili, se vam ne posreči toliko občinstva skup zbrati kot ga „Sokol“ ssmo na migljaj.

Na noge zdaj tudi ti „Sokol“! toda ne samo pri plesu in veselica, vedi da tvoj poklic je drugo. Zavežimo jezike nasprotnikom! pokažimo da ne nosimo rudečih srajc le za parado, ampak da vemo njih pomen. Težko, ali vendar ne morem zamolčati res očitne napake našega ipavskega „Sokola“ da tako malo telovadi. Res da ni učitelja, žalibog zraven tudi veselja ne.

Iz Gradca, 2. nov. [Izv. dop.] Bolj nego kedaj spominjamo se sedaj bistrumnega slovanskega korenjaka, ki ni hotel doživeti nesreče, ki visi nad našo državo ter sim je videč, „kako nekdan slava in mogočna domovina od dne do dne bolj omaguje“ poiskal stalno stanje tam, kjer „mine duhomorni trop skerbi.“ Temu korenjaku, hrabremu in slavnemu generalu Grivičič-u, zapelo je na dan vseh svetnikov ob 5. uri zvečer tukaj snujoče se „pevsko društvo viših šol,“ lepo nagrobno: Blagor mu. Velika množica poslušalcev obeh spolov je bila obstopila razoglave pevce okoli krasno in okusno ovenčanega in razsvitljenega groba. Tu je vsakdo lahko spoznal, da niso besede pevcem le iz ust, temuč iz živo čutečega srca prihajale. — Mirni kakor so prišli so tudi odšli pevci iz pokopališča; tiha in ginjena se je zopet izšla množica poslušalcev!

Iz Dunaja, 2. novembra. [Izv. dop.] Imel sem priliko sestati se te dni z odličnim jugoslovanskim poslancem in morda ni brez vse zanimljivosti kaj mi je ta pripovedoval o notranji gnjilobi „ustavoverne“ stranke. Govoril je on namreč večkrat z nemškimi poslanci in videl je na svoje veliko začudenje, da se med seboj izvrstno poznajo in — sovražijo. Eden znanih nemških dunajskih poslancev, ki je včasih nekaj s svojim naprednjaštvom bahal se, v zadnjem času pa popolnoma z Giskrom v en rog trobi, rekel je: žal mi je in neprijetno je s temi ljudmi politično delati, vem da je vse skup ničvredna druhal (gesindel), ali kaj hočem, ogniti se ni, ker je naša nemška politika samo narodna postala.

Zopet drugi, poslanec českíh Nemcev, pa navadno na Dunaji bivajoč je zagovarjal misel ločitve Nemcev od Čehov in rekel, da bodo Nemci zdaj to terjatev z vso odločnostjo na program postavili. Moj znanec je opomenil nemškega politikarja, kako se z nemško poštenostjo sklada, da isti Nemci, ki hočejo geografično in narodopisno nemogoče cepljenje na Českem, — nečejo lahko mogočega, bolj opravičnega zedinjenja Slovencev. Nemški poslanec je z ramo zmajal in nič odgovoril. To je obsodba vse nemške pravičnosti. Sicer pak je moj znanec z zadovoljenjem opazil, da imejo Nemci neizmeren strah pred „slavizmom“,

in da sami sebi priznavajo „inferiornost“ nemške rase pred česko.

Politični razgled.

Novo ministerstvo dobimo morda že v enih dneh. Poročajo, da je baron Kellersperg, bivši cesarski namestnik na Českem pozvan od cesarja, da prevzame ministerstvo notranjega in predsedstvo s ministerstvu. Kellersperg ravno ni ime pred katerim bi se bilo ustrašiti. Najbrž bode vladal s Potočkega polovičnostjo tako da ne bode nikjer prijatelj, povsod pa nasprotnik imel. Ustavoverni se vendar Kellerspergovega ministerstva veselo, če prav ne srčno, in to je nam dovolj, da se ve; tu ne bode nič iskati za nas.

„Politik“ je prinesla telegram iz Dupaja, ki pravi, da je kabinetska kancelija cesarjeva dobila uekoliko pisem, ktera so se našla pri rakoviškem ustajniku Fabianiju in ktera ogrsko vlado kompromitujejo.

Na Dunaji so mislili mesto razsvetliti; kader bo Hohenwart odstopil, češ da njegova demisijska je „zmaga pameti, pravice in svobode.“ Zdaj se pa „N. Fr. Presse,“ glasilo dunajskih svobodnjakov, zopet navdušuje za ministerstvo Rauscherjevo in Schmerling z nekolikimi vojaki bi ji bil ljubši, kakor Potočki z možmi skrajne levice.

Grof Beust, minister zunanjih zadev, je zopet eno svojih veličih političnih dejanj dovršil. Prav vroče se je dal v Carigradu Turkom zahvaliti, za naprave na meji ob času smešnega rakoviškega ustanka. Slava temu velikemu diplomatu in njegovim velikim činom!

Jako čudno je, kako da je minister za Galicijo Poljak Grocholski ostal poleg Holzgethana v ministerstvu in ne bil odpuščen s Hohenwartom, Habietinkom itd. — Nemogoče ni, da so ga višji krogi morda z obljubo pridržali, spolniti želje Poljakom in tako z njih pomočjo tudi brez Čehov državni zbor skupaj spraviti.

Prošnja do p. n. g. slovenskih pisateljev.

Že v ogasu g. izdavalca časnika: „Tabor“, kateri ima izhajati 1. prosinca 1872 je bila ob enem tudi moja prošnja izjavljena, naj p. n. g. slovenski pisatelji mi blagovolijo vsaj do 1. listopada t. l. svoje prineske poslati, ali vsaj mi dati zagotovilo, da hočejo biti stanovitni sodelavci. Ker od strani čitajočega naroda dobivam mnogo spodbudanja in radostne izjave, ka vendar enkrat izlazi leposloven in znanstven list, upati smem, da ta od mnogo strani izjavljena želja bode tudi pogon p. n. g. slovenskim pisateljem mene podpirati s plodovi svojega uma. Torej prosim vse one, kateri so že al pismeno meni, ali ustmeno prijateljem mojim obljubili sodelovanje, da neodlagajo s pošiljatvo svojih spisov. Vsak, kdor moj položaj in obilnost mojih opravil pozna bode lahko zapopadal, da mi ni mogoče vsakega pisatelja posebej po pismu naprositi za sodelovanje, dasiravno bi to iskalo spoštovanje, katero mora imeti vsak urednik do svojih pomagalecev. Toda, komu je mar za omiko našega naroda, in kogar ne moti moja firma, naj ne zamuja priležnosti s svojimi dušnimi močmi delati za zmerom večjo izobraževanje in podučevanje jegovo. Rokopise prosim mi vsaj do konca meseca novembra na Ponikli (Stdbahnstation Ponigl) poslati.)

Listopada, 1871.

Davorin Trstenjak.

Razne stvari.

* (Štajersko) je imelo l. 1870 zraven c. k. univerze, in štirih c. k. gimnazij (2 v Gradcu, 1 v Mariboru in 1 v Celji), 17 javnih učilnic in odgojilnic za moški in ženski spol. Te so: št. dež. viša realka v Gradcu, podkovalna in živinozdravilna šola, 9 meščanskih šol (Gradec, Radgona, Celje, Fürstenfeld, Hartberg, Judenburg), 2 realni gimnaziji (Leoben, Ptuj), 1 zavod za sirote (Paulinum v Gradcu), 1 poljedelska šola v Grottenhofu; za žen-

